

Charakteristika moderní války.

(Přednáška z prvního informačního kursu pro vyšší důstojníky.)

Ú v o d.

Vím dobře, že jest všem jak z vlastní zkušenosti, tak z četné poválečné literatury známo, kterými zvláštnostmi se světová válka lišila od dřívějších válek. Nezbývá mi tudíž nic jiného než seskupiti je v jakýsi soulad a podati takto povšechný, přehledný obraz, v němž vyniknou některé zajímavé problémy a jenž osvěží snad vlastní vzpomínky čtenářovy.

Thema jest velmi zajímavé a bylo by lze je rozpřísti v obsáhlou knihu. Pro omezené místo musím však podati všechno zhuštěně, a prosím předem o prominutí, budou-li se jednotlivé kapitoly zdáti kusé.

Přednášku jsem rozdělil v tyto kapitoly:

- I. Rozsah bojišť a velikost zúčastněných armád.
- II. Úkol železnic a jiných dopravních prostředků.
- III. Trvání bitev.
- IV. Rozvoj válečné techniky.
- V. Ekonomie sil. Význam množství.
- VI. Důležitost ovládání moří.
- VII. Vliv propagandy.
- VIII. Nesnáze rozvoje u armád nedostatečně organisovaných v míru.
- IX. Závěr.

Rozloha bojišť a velikost zúčastněných armád.

Světová válka byla konfliktem milionových národů, který průběhem doby nabyl tak obrovských rozměrů, že v dějinách nenalezneme podobného příkladu, vyjma snad koaliční protinapoleonské války, které rovněž vynikají na tehdejší doby neobyčejnou velikostí, jak množstvím zúčastněných národů, tak rozlohou bojišť.

Jest zajímavé, že již tehdy utkaly se skoro všechny hlavní evropské mocnosti, které bojovaly za světové války. (Francie-Itálie-Anglie-Německo-Rakousko-Uhersko-Rusko), ovšem že jinak seskupeny. Pokud se týká bojišť, i tehdy bylo bojováno na územích všech jmenovaných států. Rozdíl je však ten, že tehdy hlavní boje daly se střídavě a po delších přestávkách na různých územích a jen některé vedlejší akce podnikány byly současně, kdežto za světové války hlavní boje daly se současně na několik a bojištích oddělených a kromě toho ještě zároveň s nimi podnikány byly podřadné operace na různých místech od hlavních bojišť více nebo méně vzdálených.

Tato současnost bojů na rozsáhlých frontách jest nápadná. a způsobila úžasné rozpětí bojišť. Abychom si jasněji představili délku front, na kterých koncem roku 1916 milionové armády bojovaly proti sobě, uvádím několik čísel. Vzdušná vzdálenost Ostende—Bodamské jezero asi 550 km, Ortler—Terst asi 300 km, Tylže (Tilsit) až Černovice asi 750 km, Černovice—ústí Dunaje do Černého moře asi 400 km, Valona—Struma asi 350 km. Celkem 2350 km.

Nepočítám v to fronty v koloniích, pak na Kavkaze, v Persii, Mezopotamii a Jordánsku, které nebyly souvislé a proto nerozhodují. Třeba však uvážit, že vzdálenosti ty jsou vzdušné a že všelijak zkřivené fronty ve skutečnosti byly mnohem delší. Nechybíme snad, řekneme-li, že úhrnná délka bojové fronty ve světové válce byla 3000 km. To by byla asi vzdušná vzdálenost Paříž—Berlín—Moskva—Kazaň.

Podobně obrovská čísla poznáme u válčících armád.

Německý generál v. Falkenhayn podává ve své knize „Die oberste Heeresleitung 1914—1916“ přehled o počtu bojujících armád ve světové válce až do roku 1916.

Podle toho měly v červnu 1916:

A) na západním bojišti: dohodové armády 3,840.000 mužů, německé armády 2,260.000 mužů.

B) na východním (ruském) bojišti: ruská vojska 2,240.000 mužů, německá a rak.-uherská vojska 1.076.000 mužů; úhrnem 9,416.000 bojovníků, mimo oddíly v etapě nebo ve vnitrozemí.

V této obrovské sumě nejsou zahrnuty síly, bojující na obou stranách italského bojiště, na soluňské a kavkazské frontě, v koloniích a v Malé Asii, které dohromady činí jistě několik milionů. Konečně třeba připočísti na konci války americkou armádu, která podle statistických dat měla 11. listopadu 1918 ve Francii přes 2 miliony bojovníků.

Sečteme-li všechno, dostaneme číslce, které jsou mnohem větší než počet veškerého obyvatelstva naší republiky.

Z uvedených dat můžeme poznati, jakého nevyličitelného úsilí bylo třeba, aby ovládnány byly tak ohromné bojové masy, a že bylo zapotřebí skutečně součinnosti celého národa, aby byly zdolány nadlidské úkoly, jež armáda musila vykonati.

Vedení a řízení operací moderních armád bylo tak složité, že jest vyloučeno, aby jedna osoba s jednoho místa (jako na př. bylo u Napoleona) mohla tento nesnadný úkol zdolat. Jest k tomu rozhodně zapotřebí celého štábu vynikajících, zkušených odborníků, jejichž práce musí býti soustavně a důmyslně organisována a decentralisována, aby dosaženo bylo náležitého souladu.

Proto vznikly za světové války skupiny armád (groupe d'armées—Heeresgruppe), t. j. 2—3 armády, mající přibližně společný úkol a cíl (byly sloučeny pod zvláštním jednotným velením).

Toho ovšem na začátku světové války nebylo, nýbrž jednotlivé armády operovaly nezávisle podle instrukcí a direktiv, vydaných přímo od vrchního velitelství, které jsou velmi vzdáleno, nebylo včas přesně zpraveno o situaci a nemohlo tudíž v kritických okamžicích rozhodovati. Tato centralisace vrchního vedení měla neblahé následky, na př. roku 1914 za operací I. (Kluck) a II. (Bülow) německé armády před první bitvou na Marň a za operací I. (Rennenkamp) a II. (Samsonov) ruské armády proti východnímu Prusku. Obě operace byly by měly snad zcela jiný výsledek, kdyby obě jmenované armády byly bývaly měly jednotné velení (velitelství skupiny armád), které jsou na blízkou a byvší včas zpraveno, mohlo snáze přehlédnouti povšechnou situaci a majíc dostatečné prostředky, mohlo rychlým rozhodnutím odvrátiti hrozící nebezpečí.

Že rozsah bojišť a obrovské bojující masy v moderní válce vyžadují bezvýjimečně dokonalé železniční sítě a hojného vozového parku, o tom přesvědčí nás následující kapitola.

II. Úkol železnic a jiných dopravních prostředků.

Uvědomíme-li si číslice předešlé kapitoly, pochopíme, jak nesmírně důležité jsou železnice v moderní válce. Lze tvrditi, že bez dostatečně vyvinuté železniční sítě nelze vůbec úspěšně za nynějších poměrů válčiti. To jasně nám dokázala světová válka.

Důležitost železnic pro válku předvídal již starý Moltke a podporoval všemožně vybudování strategické železniční sítě, směřující k francouzským hranicím. Až do světové války byl rychlý německý nástup roku 1870 vzorným příkladem účelného využitkování železnic. A tenkrát šlo o dopravu sotva půl milionu vojáků, kdežto za německého nástupu roku 1914 o jeden a půl milionu.

Hned po vyhlášení mobilisace nabývají železnice ohromného významu pro mobilizační dopravu, t. j. pro dopravu branců, nastupujících vojenskou službu, pro dopravu doplňovacích jednotek ostražných oddílů a pro převoz různého materiálu. Tento význam se stupňuje, jakmile se vojska soustřeďují. Tu je hustá železniční síť neocenitelná. Francouzské vrchní velení r. 1914 musilo v posledním okamžiku, t. j. jakmile poznalo, že byla neutralita Belgie porušena Německem, pozměniti nástupový plán a posunouti V. armádu, která podle původního operačního plánu měla býti shromážděna mezi Montmédy—Audun—le Roman, dále na sever směrem k Namuru a na její místo vsunouti IV. armádu, určenou pro druhou linii v okolí Commercy za Mósou. To bylo lze vykonati pouze hustou a plánovitě založenou železniční sítí a též znamenitou francouzskou železniční organizací vůbec.

Nástupovou dopravou není úkol železnic nikterak vyčerpán; ba teprve potom nastává pro ně hlavní činnost. Neboť musí jednak zaso-
sobovati armády všemi potřebami (náboji, potraviny, bojovým ma-
teriálem všeho druhu), jednak odvážeti nemocné, raněné, zajatce,
jakož i množství ukořistěného a opotřebovaného materiálu.

Při obrovské rozloze bojišť lze přeskupovati síly jediné železni-
cemi. A ve světové válce, vlastně od začátku až do konce byly celé
divise neustále převáženy s jedné části bojiště na druhou a s jed-
noho bojiště na jiné, mnohdy velmi vzdálené. Tak se ma-
něvo-
valo velikými bojovými oddíly za boje pomocí železnic, což zase
bylo lze proto, že bitvy trvaly dlouho. O tom v následující kapitole.

Ovšem bylo už dříve použito železnic podobným způsobem. Na
př. v severoamerické občanské válce (zvané secesní), pak roku 1866,
kdy značné síly rakouské jižní neboli italské armády (tuším
dva armádní sbory) po bitvě u Král. Hradce byly převezeny želez-
nicemi přes Alpy k Dunaji a po příměří s Německem zase zpět do
severní Italie. Pro tehdejší doby výkon zajisté pozoruhodný.

Avšak pokud se týká množství převezeného množství a
masy materiálu, pak vzdálenosti, překonané vojenskými
vlaky, nikdy dříve nebylo podobného výsledku dosaženo jako za svě-
tové války.

Zmiňuji se jen o převozu dvou německých armádních sborů
v září 1914 krátce před bitvou na Marne do východního Pruska, pak
o převozech několikrát francouzských divísí před bitvou na Marne
z Alsaska do okolí severně od Paříže, o převozu II. rakouské armády
ze srbského bojiště do Haliče, o rychlém převozu dvou francouz-
ských a dvou anglických sborů po katastrofě u Caporetto roku 1917
na Piavu a na jaře 1918 zpět do Francie.

V posícní válce, hlavně na západním bojišti roku 1918, byly
jako strategické zálohy celé armády rozloženy okolo důležitých že-
lezničních uzlů a podél železničních tratí; armády ty, když bylo pak
třeba, byly převezeny po železnici na ohrožené místo. (Na př. I. franc.
armáda po průlomu anglické fronty v březnu 1918 do okolí Amiensu.)

Jako příklad výkonnosti železnic za světové války uvádím ná-
sledující data o dopravě amerických vojsk:

R. 1918 bylo při- vezeno v měsíci:	Materiálu a potravin v t	Mužstva	Poznámka
v dubnu	194.000	16.998	
v červnu	205.070	134.313	
v červenci	289.510	243.543	V tom není započí- táno lokálně získané
v srpnu	390.800	555.427	zboží ve Francii — asi
v září	470.230	446.142	1/3 celkové tonáže.
v říjnu	637.700	429.069	
v listopadu	614.250	393.150	

Připojený náčrtek vystihuje denní množství vlaků pro ameri-
kou armádu ve Francii za rušného období.

Za příprav ke 12. bitvě na Soči (průlom u Kobaridu) potřebovala
rakouská armáda za 30 dní asi 2400 vojenských vlaků téměř se
100.000 vagony, t. j. přibližně třetinu všeho vozového parku býv.
rak.-uherského státu. Mohutnost tohoto výkonu možno poznati
z toho, že první nástupové převozy v roce 1914 do Haliče na všech
železnicích tam ústících potřebovaly denně asi 120 vojenských vlaků,
při čemž veškerá civilní doprava byla zastavena.

Kromě toho tam, kde nebylo lze z jakýchkoli příčin stavěti dráhy, nebo kde by stavba byla vyžadovala mnoho času, dopravovaly mužstvo i materiál automobily (Voie sacrée u Verdunu — asi 2000 automobilů denně.)

Jaký úkol měly železnice při bojích legií v Rusku, jest všeobecně známo a netřeba se o tom zvlášť zmiňovati.

Válčení za nynějších poměrů jest tudíž nerozlučitelně spojeno s hustě rozvětvenou železniční sítí. Je-li závislá na železničních tratích obrana, je na nich závislejší ofensiva. Ofensiva závisí nejen na železničních tratích, nýbrž hlavně na jejich výkonnosti; neboť tu jde především o rychlost všech pohybů, pak dovozu nábojů a potravin. Při tvoření operačních plánů, ať defensivních, ať ofensivních, při těchto pak zvláště, jest třeba vždy dbáti existující železniční sítě.

III. Trvání bitev.

Jiným nápadným zjevem moderní války jsou dlouhotrvající bitvy. Za válek v XIX. století všechny bitvy trvaly poměrně krátkou dobu. Po rozvinutí sil rozpoutal se několikahodinový boj, který se obyčejně končil úplnou porážkou jednoho a vítězstvím druhého protivníka. A dosti často jedinou velkou bitvou, v níž utkaly se soustředěné armády protivníků, byla za jeden den válka rozhodnuta. Na př. v bitvě u Jeny a Auerstädtu roku 1806 bylo rozhodnuto o osudu Pruska, v bitvě u Králové Hradce roku 1866 za jeden den byla rakouská severní armáda poražena tak, že nebyla již schopna dalšího odporu. Též bitvy v roce 1870 — u Wörthu, Met a Sedanu — byly dobojovány za 24 hodin, ač tam — přes to, že skončily úplným vítězstvím Němců — nebyly rozhodující pro výsledek války. Tu již možno pozorovati, že milionového národa nelze potříti jedinou bitvou. I když hlavní síla armády jest zničena, přece odhodlaný národ, veden jsa energickými muži jest schopen dalšího boje. Gambetta na př. ve Francii roku 1870 vytvořil nové republikánské armády, které ještě dlouho a houževnatě odporovaly vítězným Němcům.

Ve válce rusko-japonské trvaly však jednotlivé bitvy již dále než jeden den (bitva u Liaoyangu trvala tři dny, bitva u Mukdenu (dokonce deset dní), a obě dvě nebyly samy rozhodující. Jest jisto, kdyby Rusko nebylo mělo vnitřních zápletek, že by nebylo musilo po prohrané bitvě u Mukdenu uzavřít s Japonci mír.

Ještě více vynikl tento zjev ve světové válce. Žádná velká začáteční bitva v roce 1914 nebyla rozhodující. A když se fronty ustálily, byly svedeny bitvy, jež měly býti rozhodující a jež trvaly nepřetržitě týdny, ba měsíce, a přece nezpůsobily žádoucího výsledku. Nelze tu vlastně ani mluvit o jedné bitvě, byla to spíše nepřetržitá řada bojů, které pak dohromady byly pojmenovány společným názvem — bitva.

Na př. „bitva na Marne“ roku 1914 znamená operace od 5. do 10. září 1914, bitvou u Tannenberg a nazývají Němci boje proti II. ruské armádě gen. Samsonova, které byly bojovány mezi 27. a 30. srpnem. Bitva u Verdunu začala se 21. února 1916 a trvala s menšími přestávkami několik měsíců. Totéž platí o bitvě na Sommě (od 1. července do 1. prosince 1916) a o bitvě ve Flandrech r. 1917, která trvala od 31. července až do polovice listopadu.

Ani tedy ve světové válce nebyla žádná bitva rozhodující. To proto, že nebylo lze veškeré voje obchvátiti ani s jedné, ani s obou stran, a armády narazily na sebe většinou frontálně, opíraje se

křídly buď o moře nebo o neutrální státy. Ani po zdařilém průlomu nebylo lze obchvátiti některé uvolněné křídlo nepřítelovo, neboť útočící obyčejně neměl již k tomu dosti sil a prostředků, a obránci podařilo se vždy ještě závčas vyplniti trhliny a vytvořiti dále vzadu novou více méně souvislou frontu. (Průlom u Gorlice 1915, u Kobaridu 1917 a průlomy Němců na jaře a v létě 1918.)

Dlouho trvající bitvy spotřebovaly pochopitelně ohromné množství lidí a materiálu, zvláště střeliva a zbraní, a způsobily, že poněkud zařaděny byly všechny národní síly do služeb armádních.

Není úkolem této přednášky pátrati, proč bitvy dlouho trvaly a proč nebyla svedena jedna rozhodující bitva v moderní válce, jisto jest však, že to souvisí úzce s rozvojem válečné techniky a bojových prostředků.

IV. Rozvoj válečné techniky.

Kromě ohromných mas zúčastnivších se boje za světové války, měl vynikající rozvoj válečné techniky nesmírný vliv na průběh operací, ba způsobil nové taktické metody. Především zdokonalil a rozmnožil zbraně neobyčejně. Kromě toho vyskytly se zcela nové, dosud neznámé bojové pomůcky, které se výborně uplatnily a byly všeobecně pojaty do výzbroje všech armád.

Všimněme si na př. pěchoty. Na začátku války měl prapor dva kulometry, ke konci války měl každý prapor jednu kulometnou rotu se 6—8 kulometry. Před válkou pěší rota byla vyzbrojena pouze puškami. Za války obdržela každá četa automatické zbraně (u Francouzů Fusil Mitrailleur) nebo byla utvořena u každé roty jedna četa lehkých neboli ručních kulometů se 4—6 lehkými kulometry. (Rakousko a Německo.) Počet automatických zbraní u pěchoty vzrostl tedy za války několikanásobně.

V zákopové válce obdržela pak pěchota ruční granáty různých systémů, pak přístroje pro střelbu těmito granáty z pušek (Tromblon V. B.) na delší vzdálenosti.

Později přibýlo do výzbroje pěchoty malé dělo 37 mm, nezbytné proti kulometům, konečně lehké minomety ráže asi 9 cm, které měly též účel.

Střely různých zbraní byly zdokonaleny tak, že mohly na kratší vzdálenosti prorážeti pancířové štíty (střely s tvrdým jádrem).

Z nových bojových pomůcek uvádím:

Plamenomety, které v drobné válce a při menších podnicích mají značný morální účinek, nejsou však spolehlivé.

Dále plynomety, které podobně jako minomety vrhají plynové bomby na delší vzdálenost až 3 km.

Otravný plyn vůbec, jak známo, vyskytl se jako nová bojová pomůcka nejdříve u Němců. S počátku byl vypouštěn chlor. Poznenáhlu byla výroba otravného plynu zdokonalena tak, že i pro dělostřelectvo byly zhotovovány zvláštní plynové střely, které pak byly nezbytnou částí munice dělostřelecké. (Němci na př. ke konci války vyráběli 50% veškerých střel naplněných plynem.)

Tank neboli útočný vůz. Vznikl z přání zlomiti rázem všechny překážky stavějící se pěchotě v cestu a vnést boj, pod ochranou pancíře, až hluboko do nepřátelských posic. První tanky byly nemotorné, málo pohyblivé, a proto jich bylo mnoho zničeno. Teprve francouzský lehký tank vzoru Rénaultova vyhovoval nejlépe všem požadavkům, a jak známo, měl v bojích v létě 1918 vý-

znamný úkol. O tankách slyšeli jste anebo budete slyšeti v jiných přednáškách, a nebudu tudíž o nich podrobně mluvit. Podotýkám jen, že jest to zbraň, jejíž vývoj musíme pilně pozorovati, abychom nebyli nahlé překvapeni.

Dýmové střely mají v určitých okamžicích na př. za útoku zahaliti nepřátelské pozemní pozorovatelný v oblak kouře a je takto oslepití, aby nemohly pozorovati pohybů útočících vojsk a tanků.

Nemohu vyjmenovati všech vynálezů, jimiž technika přispěla ke zdokonalení bojových pomůcek. Zmíním se jen o některých nejdůležitějších.

Pro dělostřelectvo byla sestrojena obrovská děla s úžasnou donosností, na př. děla ráže 35—38 cm s dostřelem až 35 km, převážená po železnicích. Ba Němci vynalezli zázračné dělo, které, jak známo, střílelo na Paříž z dálky 100 km.

Jako nový druh dělostřelectva vyskytla se děla proti letadlům, pak těžké minomety.

Jest všeobecně známo, jak se za války vyvinulo letectvo.

V námořní válce zasluhují zmínky podmořské čluny, o nichž se zmíním podrobněji v kapitole o ovládání moře.*)

Avšak nejen u zbraní a bojových pomůcek, nýbrž i u různých jiných oborů vojenství zasáhla technika mocně svými vynálezy.

Různé optické přístroje, jako dalekohledy na pušku, periskopy, měřiče vzdáleností, fotografické aparáty (zejména letců) pak obranné pomůcky, jako přizpůsobení barev neboli maskování, kru-nýře, přilby, pancířové kupole, betonové bloky, škrabošky proti otravným plynům, padáky pro letce a j.; spojovací pomůcky: přístroje pro bezdrátovou telegrafii letců, zemní telegraf, rakety různých barev; dopravní prostředky: různé tvary automobilů pro dopravu mužstva a materiálu, motocykly, úzkokolejné železnice.

Všeho toho a mnoho jiného bylo používáno vynalézavostí techniky a výkonností průmyslu. Tím nabyla válka poněkud povahy průmyslové, a všechny státy závodily takřka vynalézavostí a výrobou různého válečného materiálu. Každý snažil se ze všech sil co nejvíce předstihnouti protivníka. A kdo oplýval dokonalejším průmyslem a měl mimo to hojně zásoby materiálu a surovin, byl rozhodně v obrovské výhodě. Průmyslová převaha Dohody nesporně přispěla k jejímu konečnému vítězství.

V. Ekonomie sil. Význam množství.

O důležitosti množství neboli o významu početnosti ve válce řekl Napoleon, ještě jako gen. Bonaparte, generálovi Moreauovi: „Konečného vítězství dobudou přece vždy nejsilnější prapory (La victoire sera plus gros bataillons).“

Moreau podotkl, že je to sice správné, avšak že právě Bonaparte v Itálii dokázal, že číselná převaha vždy nerozhoduje, řka: „Nebyla velmi často číselná převaha vyvážena chabrostí, zkušeností a ukázněností vojsk a především schopností vůdcovou?“

Načež Napoleon odpověděl: „V bitvě zajisté, v celém válečném tažení však zřídka.“

Kdyby na začátku války byla některá bitva dokonala úplnou katastrofu nepřátelské armády, nebylo by snad třeba dbáti ekonomie sil. Avšak, jak jsme poznali ve III. kapitole, žádná z bitev ne-

*) Ovšem i děla s donosností 35 km i ponorky byly už před válkou, pouze ve válce se netušeně ro mohly.

byla rozhodující, nýbrž po počátečních bitvách nastalo dlouhé období stabilisace. V tom okamžiku uplatnilo se množství, které ve světové válce nabylo důležitého významu.

Boj v zákopech, který ovšem byl z různých příčin vnucen, prodloužil válku nesmírně a stál ohromné množství životů lidských. Bylať posíční válka vedena tak, aby úplně vyčerpala síly protivníkovy; tak se mělo dosáhnouti konečného vítězství. Zhoubný účinek moderních válečných pomůcek a zbraní, jakož i válečné útrapy rozmnožovaly ztráty lidských životů, a stále vzrůstající množství zajatců při různých ofensivách nepřítelových zmenšovalo rychle válčící armády.

Pěchota byla sice stále víc a více zmenšována a nahrazována válečnými stroji (kulometry, automatickými zbraněmi a p.), avšak zároveň bylo potřeba stále více mužstva pro nesčíslné dělostřelecké útvary, kterých denně přibývalo. Rovněž tak přibývalo letectva. Mimo to přibýlo i nových zbraní, na př. tanků, které potřebují též mnoho mužstva.

A tím vším stalo se udržování sil velmi záhy nejbolestnější stránkou všech armád.

Aby se získalo mužstvo pro nové operační oddíly (divise), byly zrušeny jezdecké divise, kterých nebylo lze za zákopové války vhodně používat. Branná povinnost byla poznenáhla rozšiřována ze 42 do 50 let, později do 55, ba v některých státech i do 60 let.

Byly však také již předčasně povolávány do zbraně nejmladší ročníky, takže na př. i Rusko, oplývající nesmírným množstvím lidí, zařadilo do armády koncem roku 1916 jinochy 19leté.

Byla pak vydávána nová nařízení pro zaměstnání neschopných ke službě se zbraní ve vnitrozemí a v etapě.

V Německu na př. známý Hilfsdienstpflicht-Gesetz.

Aby se získalo co nejvíce mužů pro frontu, byly na místa mužů mnohdy ve vnitrozemí i v etapě povolávány ženy.

Všemi těmito opatřeními měl se zachovávat počet armádního mužstva v poli.

Avšak nejen množství bylo třeba udržovati neustálými doplňky, nýbrž bylo třeba pečovati i o zachování morálního stavu vojsk. Oba tyto požadavky lze nazvatí jedním názvem: ekonomie sil.

Válkou se mužstvo vždy zeslabuje. Jak posíční boje, tak dlouho trvající ofensivy za pohybové války vysilují vojáka fysicky i mravně. I vítězství zeslabují síly armády sice pomaleji, ale rovněž tak jistě, jako porážky.

Aby se ušetřilo lidských sil, byly zdokonaleny, jak jsme již slyšeli, co nejvíce válečné pomůcky, a vznikla tak zv. elastická obrana. Na počátku války vše bylo v prvním zákopu, kterého bylo hájeno do posledního dechu. Nepřátelské dělostřelectvo způsobilo však svou palbou na tyto zákopy děsné ztráty. Proto byla později upravena obrana do hloubky. Vpředu umístěno bylo co nejvíce automatických zbraní, a pěší oddíly byly rozloženy vzadu v úkrytech jako zálohy pro protiútok.

Konečně vznikla snaha zachovati si co nejvíce strategických záloh z vyšších bojových oddílů — divisí a armádních sborů. Ty byly vzadu, mimo dosah nepřátelského dělostřelectva v klidu, na odpočinku.

Zkušeností se poznalo, že jest velmi výhodné míti co nejvíce čerstvých, neznavených operačních oddílů pro velké boje, ať k odražení nepřátelského útoku, ať pro ofensivu.

Všecíno směřovalo k jednomu cíli: zachovati množství — šetřiti sil. V tom byla Dohoda rovněž ve veliké výhodě proti středním mocnostem.

To projevilo se nejlépe v roce 1918.

Němci, kteří se zbavili po ruské revoluci 1917 na východní frontě napětí, převezli na podzim téhož roku asi 60 divisí na západní frontu, které po celou zimu cvičily pro útok (Angriffsdivisionen).

S těmito čerstvými, odpočinutými a dobře vycvičenými oddíly podnikli pak na jaře známou ofensivu, která měla rozhodnouti, dříve než by se Amerika účastnila boje dostatečnými silami.

Útoky měly značné počáteční úspěchy a u dohodových vojsk nastaly nadmíru kritické chvíle. Strategické zálohy musily býti zařaděny, aby se průlom nestal katastrofálním. V květnu, když Němci pronikli na „Chemin des Dames“ a dospěli rychlým postupem až k Marň, u Chateau Thierry viselo vše na nitce, jak líčí J. Pierrfou ve své knize G. Q. G. (Grand Quartier Général). Strategické zálohy byly skoro všechny spotřebovány, a kdo ví co by se bylo stalo, kdyby Němci byli měli ještě několik čerstvých divisí, zejména jezdeckých, které by byly zasáhly ihned na tomto nebezpečném místě.

Avšak i Němcům nedostávalo se již sil, byli úplně vyčerpáni, kdežto dohodovým vojskům dostalo se pak zrychleným příchodem amerických divisí nového podnětu. A od té doby, t. j. asi od července 1918, lze pozorovati poněkud vzrůstající převahu množství na straně Dohody a kolísání, posléze rychlý úbytek u Němců.

Ludendorff nazývá ve svých Pamětech den 8. srpna 1918 (zdařilý útok Angličanů a I. francouzské armády u Amiensu) černým dnem Německa. A zajisté právem, neboť od té doby — vlastně již od 18. července — tlačí a bijí dohodová vojska, nabyvši číselné a morální převahy, neustále do německé fronty až se mocnými a rychle za sebou následujícími údery dohodových vojsk konečně úplně zhroutila.

Následující tabulka, vyňatá ze zprávy francouzského hlavního stanu, uveřejněná počátkem ledna 1919, podává obraz německých záloh, které podle odhadu druhé kanceláře francouzského vrchního velitelství měl Hindenburg na západní frontě od počátku německé ofensivy roku 1918 až do průměru.

Datum	Součet divisí	Počet divisí v záloze	Bojová hodnota divisí v záloze :		
			čerstvé	nově utvořené	boje neschopné
21. III. začátek ofensivy	186	78	78	—	—
27. V.	206	81	62	—	19
15. VII.	207	81	43	26	12
26. IX.	197	68	21	40	6
11. XI.	184	17	2	5	10

Tabulka jasně ukazuje, že ode dne 18. července (počátek dohodové protiofensivy) do 10. listopadu zmenšil se součet všech divisí na západní frontě o 23, které pro nedostatek doplňovacího mužstva musily býti rozpuštěny. V témže období zmenšil se počet divisí v záloze o 64 a ze zbylých 17 byly pouze 2 čerstvé.

Myslím, že tento obraz dostatečně objasňuje důležitost ekonomie sil v moderní válce.

VI. Důležitost ovládnutí moře.

Moře mělo vždy ve válkách velmi důležitý úkol. Je jediné volné ve všem světě, všichni bez rozdílu ho používají. Větší státy se proto vždy snažily a snaží, aby si za války udržely nadvládu na moři a aby měly silné válečné loďstvo. Nadvláda na moři účinně pomáhá válečným armádám, otevírajíc různé zdroje peněžní a hospodářské, jimž lze dlouho válčiti.

Kdo jest pánem moře, má otevřenou nezměrnou zásobárnu všech životních potřeb nejen pro armádu, nýbrž i pro veškeré obyvatelstvo, neboť může čerpat pro vlastní potřeby ze všech končin světa.

Tato výhoda nabyla zvláštní důležitosti ve světové válce, která, jak jsme poznali v předešlých kapitolách, měla charakter vzájemného zeslabování všech životních sil států. Ba lze říci, že ovládnutí moří Dohodou rozhodlo válku (úplné vyčerpání materiálu a surovin středních mocností, stálý příliv materiálu a lidských posil (Amerika) u Dohody).

Rozeznáváme dva způsoby, jak lze využítí moře pro válečné cíle.

První jest: Převéztí přes moře armádu, aby mohla udeřiti na nepřátelskou zemi. (Armáda Filipa II., přípravy Napoleonovy k přechodu přes La Manche a přistání v Anglii, jeho výprava do Egypta, převoz japonské armády do Korey v rusko-japonské válce.) Tento způsob vyžaduje ovšem na p r o s t é nadvládu na moři, a tedy především zničení neb účinného blokování nepřátelského válečného loďstva.

Druhý má postihnouti životní tepny protivníkovy bez boje, t. j. znemožniti aneb omeziti veškerý obchod a zásobování. To jest tak zv. k ř í ž á c k á v o j n a (guerre de courses).

K tomuto způsobu není třeba úplné nadvlády na moři, a může ho použítí i stát s válečným loďstvem poměrně slabším. Na př. Ludvík XIV., pak za secesní války americké konfederované státy vedly úpornou křížáckou vojnu.

Má-li však křížácká vojna dosáhnouti žádoucího výsledku, nesmí křížáky operovati samy, nýbrž musí býti všemožně podporovány ostatním loďstvem, jež má hlavně zabrániti, aby protivník nemohl vyslati dostatečných sil k pronásledování a zničení křížáků.

Těsné spojení a vzájemně se doplňující operace křížáků a loďstva bitevního jsou tudíž nezbytnou podmínkou křížácké vojny.

Ve strategii námořní hlavní silou jest vždy e s k a d r a velkých obrněných lodí; jiné oddíly (křížáky, torpédovky, podmořské čluny a p.) jsou jen vedlejšími pomůckami. Křížáky se jí proto musí vyhýbati, neboť setkati se s bitevní eskadrou, byla by pro ně jistá smrt. Kořisti křížáků jsou bezbranné obchodní lodi, při jejichž přepadání nemají co riskovati. Tot charakteristika křížácké vojny.

Ve světové válce bylo moře využíváno oběma způsoby. Dohoda měla mnohem silnější loďstvo, a tudíž předem zabezpečenu nadvládu na moři, po blokadě německých moří, pro převoz vojsk na různá bojiště. (Převoz anglické armády roku 1914 do Francie, dovozy domorodých kontingentů z kolonií, převoz americké armády a p.)

Německo zase, majíc loďstvo slabší,*¹⁾ započalo hned křížáckou vojnu, kterou později po zničení křížáků (něm. křížácká divise, již tvořily křížáky Scharnhorst, Gneisenau, Leipzig a Nürnberg, byla zničena u Falklandu, loď Emden skončila u Kokosových ostrovů, Dresden u Juan Fernandez, Goeben a Breslau byly zaháný do Mar-maraského moře a pak prodány Turkům), změnilo v podmořskou válku. Ta není ničím jiným než křížáckou vojnou nového druhu, neboť má všechny typické známky křížácké vojny.

První německé ponorky byly poměrně malé a neměly velkého okruhu činnosti, t. j. nemohly se vzdáliti na delší dobu od své základny. Měly pouze 2—4 metaci roury.

Později byly jim k ochraně, hlavně proti letadlům, přidány ještě kulomety. Tyto podmořské čluny operovaly nejvíce podél evropského pobřeží a odvažovaly se zřídka na širé moře. Obvyčejně skryly se někde nedaleko některého velkého přístavu a napadaly neočekávané vjíždějící a vyjíždějící obchodní lodí. Později, když obchodní lodí byly vyzbrojeny děly, ponorky se změnily.

Aby se nemusily přibližovati příliš k ozbrojeným lodím, zanechaly velmi nesnadného torpedování a potápěly lodí dělostřelbou, což bylo lze i na větší vzdálenosti. Ponorky konstruované za války byly tedy již ozbrojeny děly s počátku malé ráže (8—9 cm), která však rostla s rozměry nových typů ponorek. Tím nabývaly ponorky víc a více podoby dřívějších křížáků, operující výhradně na povrchu moře a děly.

Byly však výhodnější než křížáky, poněvadž se mohly za nebezpečí rychle ponořiti, vyhýbajíce se takto nerovnému boji. Mohly rovněž, ponořivše se, nepozorovaně měniti místo a vynořovati se jen tehdy, když toho bylo zapotřebí.

Konstrukce německých ponorek byla postupně zdokonalena tak, že mohly konati delší jízdy i na širém moři a konečně obchodní ponorka „Deutschland“, první přepluvši širý oceán, dostihla bez překážky New Yorku a vrátila se bez pohromy do Hamburku. Po přerušení diplomatických styků a vypovězení války Spojenými státy byla tato ponorka, původně určená pro obchodní účely, přeměněna v nový typ podmořského člunu — podmořského křížáka — U 155.

„Deutschland“ neboli „U 155“ byla asi 70 m dlouhá s výtlačkem 1750 tun, rychlosti 11—12 uzlů na povrchu, 7—8 uzlů pod hladinou. Ozbrojena byla dvěma 15 cm děly (jedno vpředu a jedno vzadu) a dvěma 8.8 cm (jedno na každém boku), mimo to několika kulomety. Ponorky později podle téhož vzoru zhotovené mají pouze dvě 10.5 cm děla, vtlak je však větší, 2800 tun, a jsou rychlejší (16—17 uzlů na povrchu, 8—9 pod hladinou). Tyto ponorky mohou pojmouti asi 300 tun topiva a mohou setrvat na cestách 150 dní. Mají úplná zařízení

^{*)} Tato tabulka podává přehled anglických a německých námořních lodí v srpnu 1914 v Severním moři.

Srpen 1914	Velké bitevní lodí		Starší řa- dové lodí	Starší velké křižáky	Malé kři- žáky	Torpédo- borci		Podmořské čluny		Poznámka
	řadové lodí	bitevní křižáky				novější	starší	k ofens. akcím	Ochrana pobřeží	
Anglie	20	4	36	20	33	76	77	7	51	Válečné loďstvo ostatních doho- dových států není uvedeno, ježto ni- kdy neoperovalo v Sev. moři. Po- měr 2 : 3.
Německo	13	3	22	3	14	42	46	10	18	

pro bezdrátovou telegrafii, 2—3 periskopy a 8 rour na metání torpéd, jichž vezou přes 20.

Se zdokonalením těchto moderních křižáků zlepšovaly a množily se i zbraně proti nim na straně Dohody. Když pak roku 1917 Německo vyhlásilo bezohlednou podmořskou válku (ponorky napadaly bez výstrahy všechny obchodní lodi i neutrály v blokovaném pásmu), bylo v prvních měsících dosaženo sice nebývalých výsledků a řádění ponorek vzbuzovalo obavy. Od počátku roku 1918 lze však pozorovati stálý úbytek výkonnosti podmořských člunů a v polovici téhož roku, t. j. právě v okamžiku, kdy převoz amerických posil nabyl největších rozměrů, byla moc německých ponorek téměř zlomena. Dohoda získala zase nadvládu na moři, ponorkami přechodně ohroženou.

Oboustranné úsilí za podmořské války osvětlí tato data:

A) Počet činných německých ponorek:

roku	1914,	1915,	1916,	1917,	1918
v lednu	27,	35,	60,	123,	151,
v prosinci	31,	v květnu 58,	v prosinci 117,	v prosinci 154,	v květnu 136.
				v říjnu 146,	

B) Počet německých ponorek Dohodou zničených.

roku	1914,	1915,	1916,	1917,	1918,
	5,	21,	28,	66,	72.

K tomu patří ještě 13 ponorek, které Němci buď dobrovolně potopili anebo musili odzbrojit v neutrálních přístavech. Srovnáme-li obě tabulky, vidíme, že činných ponorek přibývalo až do konce roku 1917 a že od té doby jich ponenáhlu stále ubývá, kdežto ztrát stále přibývá až do konce války.

Na důkaz naprostého ovládnutí moří dohodovým válečným loďstvem uvádím, že ani jeden americký převoz nebyl ponorkami zničen, ačkoliv při střední výkonnosti bylo v letních měsících roku 1918 převezeno do Evropy 260.000 mužů za jeden měsíc.

VII. Vliv propagandy.

Propaganda jest dávny a velmi nebezpečný válečný prostředek, jenž byl v posledních válkách nesmírně vypěstěn a zdokonalen. Jako blokáda má udusiti veškerý hospodářský život ve státě, omezujíc obchod, tak propaganda má působiti na duševní život státu otravujíc veřejné smýšlení lidských mas.

Tato zbraň je tím nebezpečnější, že působí zpravidla nenápadně; postižený národ neuvědomuje si ani škodlivého vlivu, jemuž podléhá, a nemůže se ani vhodně brániti.

Neprátelská propaganda působí na lid různými hesly, snažíc se zvrátiti důvěru národa v sebe sama a rozsevající tajně pochybnosti v konečné vítězství. Hlodá skrytě jako červ na kořenech svorného smýšlení, podporujíc nenápadně rozpory mezi jednotlivými stranami, aby tím snáze ničila stát vnitřními boji oslabený. Neštítí se žádných prostředků, ba používá i těch, které způsobují násilnou revoluci a občanskou válku.

Výborně organizovaná propaganda potlačuje však ve svém vlastním státě každé i sebe menší hnutí odporující vládním snahám a tlumí buď mírným vlivem nebo, je-li zapotřebí, i hrubým násilím všechny mírové projevy.

Propaganda vyvíjí se dvěma směry:

a) v nepřátelských a neutrálních státech šíří tendenční zprávy, aby získávala přívržence;

b) ve vlastním státě zamezuje nepřátelskou propagandu (proti-propaganda).

Pomůcky propagační jsou: denní tisk, o jehož významu netřeba mluvit, pak špionáž v nepřátelském území, aby se získaly spolehlivé zprávy, rozšiřování pobuřujících letáků u armády a ve vnitrozemí, podplácení vlivných osobností nepřátelského státu, vliv na neutrální státy diplomatickými zástupci a různými propagačními organizacemi, vliv na zajatce určené k výměně a j.

Za světové války měla propaganda, jak jest všem známo, veliký úkol. V Anglii řídil veškeru propagační činnost lord Baevebrook, jemuž byli podřízeni tři ředitelé; z nich lord Northcliffe měl na starosti nepřátelské státy, Kipling vlastní území a kolonie, lord Rothermere pak neutrální země. Zatím co Anglie zabývala se hlavně hospodářsko-politickou propagandou, Francie řídila propagandu vojenskou a kulturní.

Jakou práci tato rozvětvená organizace vykonala, jest všeobecně známo a netřeba zvlášť se o ní zmiňovati. Rovněž tak jest znám vliv německé propagandy na východní frontě v Rusku a její neblahé následky pro ruský národ, který byl takto vehnán do náručí bolševismu. Jest dokázáno, že Lenin byl spojen s německým vrchním velením a že byl, šíře bolševické hnutí, všemožně podporován i placen německým vojenským velitelstvím.

Víme též na př. jaký ohromný vliv na smýšlení středních mocností mělo heslo presidenta Wilsona o sebeurčení národů. V živé paměti jsou pokusy německé propagandy o vznícení revoluce v Irsku.

Pro náš nově utvořený stát nabývá propaganda nesmírného významu proto, že máme u nás mnoho živlů, které vždy budou se snažiti podvrátiti základy naší svobody (Maďaři, Němci).

Proto jest zapotřebí zavčas se zabezpečiti a založiti již v míru pevnou, všestrannou organizační propagační.

Jest záhodno starati se všemožně již předem o to, aby možný válečný konflikt s některým naším sousedem byl populární a aby pak celý národ stál s jednocenou stranou vlády a nedal s zviklati žádnými, i sebe slibnějšími lákadly.

Že v Rusku válka proti Japonsku nebyla oblíbena, bylo podle názoru tehdejšího ruského vrchního velitele, generála Kuropatkina, hlavní příčinou, že se ruské vojsko chovalo chabě. Právě o tom: „Dnes, více než kdy jindy, jest morální síla vojska ovládána smýšlením národa... Chceme-li tedy dosíci dobrých výsledků ve válce, musí se válka státi populární a celý národ musí společně s vládou pevně chtít dosáhnouti úspěchu. Cílů, které jsme si určili na dalším východě, nepochopil náležitě ani ruský voják, ani důstojník.“

Ludendorff praví ve své knize „Meine Kriegserinnerungen“:

„Dobrá propaganda musí rozvoji politických událostí daleko předbíhati. Musí býti vodítkem politiky a musí utvářeti světové smýšlení, aniž si ono toho vlivu uvědomuje. Jde o to, aby dříve než se

počnou uskutečňovati politické záměry, byl svět vhodnou propagandou předem přesvědčen o jejich nutnosti a morální oprávněnosti. To, čeho se domáháme, musí se samo sebou jevit jako psychologický účinek propagandy.“

A dále: „Lord Northcliffe neměl nepravdu, tvrdě: „Jedna řeč anglického státníka má pro Anglii cenu 20.000 liber; otisknou-li ji Němci 50.000, a 100.000, neodpovědí-li na ni.“

Tato slova nejlépe objasňují moc propagandy ve válce.

VIII. Nesnáze rozvoje armád nedostatečně organisovaných v míru.

Z průběhu světové války lze čerpat ještě jedno zajímavé poučení. Tyká se nemožnosti rychlého rozvoje vojenských sil národů, jejichž armády nebyly dostatečně připraveny a organisovány již v míru.

Vidíme to zcela jasně na anglické armádě, která, nemajíc pevných základů za míru, hned na začátku války, jakož i za pozdějších operací prožila mnoho nebezpečných krisí, které jen vydatnou oporou, kterou měla ve francouzské armádě, pak známou houževnatostí anglického kmene byly šťastně překonány.

Před válkou Anglie pečovala jen o obrovské válečné loďstvo (početně tak silné, že mohlo čelití nejméně dvěma možným protivníkům), kdežto pozemní armáda byla úplně zanedbávána. To proto, že v Anglii byli přesvědčeni, že Anglie nebude nikdy donucena účastniti se vojensky některé pozemní války a že účast její omezí se nanejvýše na intervenci válečného loďstva.

Armáda měla tudíž sloužiti jen v koloniích, osadách, a udržovati vnitřní pořádek, a pouze kdyby byly přímo ohroženy Britské ostrovy, zabezpečiti jejich ochranu.

Proto měla Anglie pouze nepatrnou armádu, která se skládala z řadové armády a její zálohy, ze zvláštní zálohy a potom z teritoriální (domobranické) armády. Tvořili ji vesměs občané, hlásící se dobrovolně k vojenské službě. Najímání byli na 12 let pro řadovou armádu, z toho byli 7 let v činné službě a 5 let v záloze.

Zvláštní záloha byla určena pro sestavení třetích praporů a pluků (v míru měly pluky pouze 2 prapory) a skládala se z mladších dobrovolníků, majatých na 6 let, kteří se po tu dobu zavázali k výcviku; první rok trval výcvik 6 měsíců, ostatních 5 let bylo pak vždy jednoměsíční cvičení.

Teritoriální armáda byla pro obranu říše a skládala se z dobrovolníků, kteří byli cvičeni pouze jeden až dva týdny v roce kromě několika cvičení a přehlídek. Měla 14 pěších divisí.

Pouze jezdeckto bylo v Anglii organisováno podle vzorů ostatních evropských armád. U pěchoty byl plukovní svazek pouze tradiční, ježto dva prapory, příslušející k jednomu pluku, byly vždy od sebe odloučeny (střídavě jeden v koloniích, druhý v Anglii).

Brigáda skládala se ze čtyř praporů různých pluků. Tři brigády tvořily jednu pěší divisi, kromě potřebného dělostřelectva a ženijních vojsk.

Organisace generálních štábů a vrchní velitelství nebyly nijak připraveny, a přípravou důstojníků byly pouze teoretické znalosti a zkušenosti z koloniálních válek. O služby (zásobování, zdravotnictví) mimo divise nebylo postaráno.

V dominiích (v Australii a Kanadě) vojenská organizace byla pouze embryonální a základem jejím byla dobrovolná milice. Pouze v Indii byla zvláštní armáda, skládající se z bílých a domorodých oddílů.

Proto se Anglie kromě námořnictva na počátku světové války zúčastnila prvních bojů pouze šesti divisemi, ke kterým později přidružily se ještě dvě, složené narychlo z anglických praporů přivezených z Indie. Konečně bylo posláno do Francie ještě osm teritoriálních divisí.

Teprve lord Kitchener, předvídaje dlouhou válku, vypracoval zvláštní plán rozvoje anglické armády, podle něhož měl být počet teritoriálních divisí anglických ve Francii rozmožen z osmi na čtrnáct, a pak utvořeny nové divise, tak zv. „nová armáda“ a kromě toho zřízeny teritoriální divise druhého odřadu pro obranu mateřských ostrovů.

Tak vzrostla poněkud anglická armáda ze šesti pěších divisí roku 1914 ke konci roku 1915 na 39 divisí (z těchto 10 řadové armády, šest teritoriálních prvního odřadu, tři teritoriální druhého odřadu a 20 nových divisí).

Vystrojiti tyto nové oddíly mohl jen neobyčejně vyvinutý a rozsáhlý anglický průmysl.

To vše ještě nedostačovalo, a roku 1916 musila anglická vláda vyhlásiti zákonitou všeobecnou brannou povinnost, kterou pak přijala i dominia. Tímto zákonem mohly být získány miliony nováčků pro armádu v poli, avšak nebylo tomu tak. Angličané, nezvyklí všeobecné branné povinnosti, všelijakým způsobem se jí vymykali. A tak byly konány na př. v průmyslových okresech o sobotách v kabaretech, kavárnách a kinech hotové hony na brance povinné odvodem.

Těž výcvik narážel na veliké obtíže a byl velmi nesnadný, jelikož nebylo zkušených instruktorů: důstojníků a poddůstojníků. Nebylo ani vojenských škol. I v tom musila Francie velmi vypomáhati svými důstojníky a poddůstojníky.

Přes všechny tyto překážky vzrostl počet britských divisí ve Francii celkem na 61.

Ještě nápadnější byly tyto nesnáze v Americe.

Tam v dubnu 1917, kdy Spojené státy severoamerické vyhlásily Německu válku, skládala se veškerá americká armáda:

- a) z řadové armády, sotva 200.000 mužů, a
- b) z národní gardy, asi 150.000 mužů.

Řadová armáda byla rozdělena malými posádkami po celém rozsáhlém území Spojených států, pak na mexických hranicích a v koloniích. Nejvyšším organickým oddílem byl pluk.

Národní garda, jejíž části bylo krátce před vypuknutím války dočasně použito ke střežení mexických hranic, byla na počátku války již skoro úplně rozpuštěna a roztroušena po státech, které ji tvořily.

A jest opravdu podivuhodno, jak úžasně rychle Amerika přes veškeré nesnáze vytvořila armádu schopnou boje. Neboť po osmnácti měsících, v listopadu roku 1918 při uzavření příměří měla americká armáda asi 180.000 důstojníků a 3.600.000 mužstva, z nichž více než dva miliony bylo již převezeno do Francie. Američané chopili se vši svou energií organizace a výcviku armády. Ihned po vypovědění

války byl generál Pershing poslán s četným štábem důstojníků do Francie, aby tam studovali podle zkušeností válečných všechny válečné potřeby. Postupně byli posíláni důstojníci a poddůstojníci do Francie, kdež byli cvičeni francouzskými instruktory a ve francouzských školách. Vycvičení důstojníci a poddůstojníci se vraceli a byli hlavními instruktory pro výcvik nováčků ve Spojených státech. Byly utvořeny bojové oddíly (divise) a převezeny spěšně do Francie, kdež byl dokončen jejich výcvik ve zvláštních cvičebných táborech, zřízených nedaleko fronty. Pak byly tyto vycvičené divise střídavě posílány do zákopů v klidných úsecích. Teprve po těchto předběžných zkouškách bylo jich lze použiti ke všem operacím.

Vidíme, jaké námahy bylo zapotřebí, než byla americká armáda schopna moderní války. A tak konečně ke konci srpna 1918 měla americká armáda za velení generála Pershinga 31 pěších divisí; kromě nich pak ještě pět náhradních divisí, tedy úhrnem 36 divisí.

Z těchto 36 amerických divisí ve Francii ovšem valná část se teprve cvičila. Avšak počínaje 18. červencem účastnilo se jich postupně 11 činně bojů. A počátkem září gen. Pershing ze 14 amerických divisí operací schopných sestavil jednu americkou armádu se čtyřmi armádními sbory. Tato první americká armáda, v jejíž čelo se postavil sám generál Pershing, účastnila se 12. září všeobecné ofensivy u St. Mihielu a zajala 15.000 nepřátel a ukořistila 200 děl.

A jakého vojenského rozmachu byla Amerika schopna, vysvítá z toho, že po událostech na francouzské frontě v první polovici roku 1918 (průlom y Němců) prezident Wilson se rozhodl na žádost maršálka Focha v červnu 1918 rozmnožiti americkou armádu pro jaro 1919 na 100 divisí, t. j. asi 5 milionů mužů a „ještě více, bude-li zapotřebí“ — jak řekl prezident Wilson.

Znajíce nyní celý vývoj anglické a americké armády, můžeme si snadno domyslit, jak by se byla asi vytvářela světová válka, kdyby oba jmenované státy byly již v míru měly dobře organizované a vycvičené armády.

IX. Z á v ě r.

Z této krátké úvahy, kterou jsem zde podal, můžeme vyvoditi pro svoje potřeby tyto důsledky:

1. Moderní válka vyžaduje napětí všech životních sil národa a využití všech přístupných zdrojů.

2. Budoucí války budou míti vždy víc a více ráz průmyslový a technickými vynálezy vzniknou vždy nové a nové změny a nové a nové taktické metody boje.

3. Bez železniční sítě hustě rozvětvené nelze skoro vůbec válčiti, a všechny strategické koncepce, ať defensivní, ať ofensivní závisí na směru a výkonnosti vlastních i nepřátelských železničních tratí.

4. Vlastní i nepřátelské propagandě musí se již v míru věnovati zvláštní pozornost, která za války musí býti co nejdůkladnější.

5. Konečně, abychom vyhověli všem požadavkům moderního boje, třeba připravit již v míru dobře organizovanou a vycvičenou armádu.

Poznali jsme, že moderní válka jest obrovským, nesmírně složitým podnikem.

A správně praví generál Bernhardt ve své knize „Vom Kriege der Zukunft“:

„Jest zcela jasné, že takový boj mohou vésti jen odborníci. Jest zapotřebí dlouholetého studia, aby nabyli všech vědomostí, které vyžaduje vedení moderní války, a uplyne takřka celý lidský život, než si toto umění osvojí. Kdo by chtěl jako diletant rozvésti takový boj, prohrál by jej dříve, než by jej rozvinul.“

Použité prameny :

Přednášky z vysoké válečné školy v Paříži.

J. Pierrfeu: G. Q. G. Paříž 1920.

Gen. v. Falkenhayn: „Die oberste Heeresleitung 1914—17“. Berlin 1920.

Gen. Ludendorff: „Meine Kriegserinnerungen“. Berlin 1920.

Gen. Bernhardt: „Vom Kriege der Zukunft“. Berlin.

Gen. Schwarte: „Technik im Weltkriege“. Berlin 1920.

VLASTIMIL FIALA:

Armáda vzduchová.

Dosti bylo o ní psáno, a činnost letectva byla zejména prakticky vyzkoušena ve válce zákopové. Zato máme ještě málo přehledu o funkci a schopnosti letectva ve válce pohybové. Rychlý vývoj všech zbraní a zvláště letadel ve velké válce dává odůvodněný podklad nejspolehlivějším kombinacím a plánům pro budoucí vojny.

Výkonnost dnešních letacích strojů přiblížila nás až příliš k uskutečnění románových fantasií o válce, ve které doslovně bojuje celý národ proti národu se zbraní v ruce. Nadešla již doba, kdy hejno letadel může zalétnouti na libovolné místo do území nepřátelského nejen bombardovati města, ale i vyloditi vojsko, které buď obsadí část země nebo napadne obyvatelstvo, zničí důležitá místa a zařízení a vrací se vzduchem. Není pochyby, že nynější letadla mohou ohrožovati zejména státy malé, jichž hlavní města, ba i celá území jsou nepříteli úplně dostupná. Nastalý rozvoj letectva nutí hlavně malé státy k úsilovné a cílevědomé práci v tomto oboru, neboť na správném pochopení ovládnutí vzduchu závisí nejen zajištění nerušené existence, nýbrž i jejich postavení mezi ostatními. Nevýhoda našeho malého státu, ležícího daleko od moří, může se správným pochopením pro vybudování vzdušných drah proměnit ve výhodu a dalším rozvojem vzduchoplavby můžeme získati výhodnější postavení než kterýkoliv stát přímořský. Jsme skutečně ve středu Evropy, a proto naši republika byla před třemi léty věnována pozornost téměř celého světa a již tenkrát soudili Angličané, že nový stát bude centrem evropské dopravy vzduchové.

Chceme-li tento předpoklad uskutečniti, musíme pracovati tak, jak pracují ve Francii, kde vláda sama chopila se řízení vývoje letectva a snaží se ho využiti k účelům hospodářským, vojenským a politickým. Stejně jest v Itálii, Japonsku a Americe, ba i v Německu, které nemá jistě ani peněz, ani nijakého výhodného postavení politického.

Než at' uvažujeme o otázce jakkoli, poznáme, že velmocí nepracují zbůhdarma nebo překočně. Nejde o nic více, nežli o zajištění dobytého oceánu vzduchového a opanování části jeho co největší. Rozvíjející se vzdušné linie vyžadují sice velkých finančních obětí, ale zároveň rozšiřují vliv svých vlád a zdatně pomáhají stát hospodářsky